

MATEMAATIKUD

Aksel Telgmaa 75

„Võib öelda, et Aksel Telgmaa on Eesti kõige edukamaid kirjanikke. Mehe teoseid ilmub aastas vähemalt paar nimetust, kusjuures isegi korduustrükkide tiraaž on hiiglaslik – 10 000 eksemplari või üle selle. Süüski tarbib enamik lugejaid tema raamatuid väga pika hambaga.“

Nii algas Tallinna Ülikooli matemaatika didaktika emeriitprofessori eelmisele juubelile pühendatud artikkel Eesti Ekspressis¹. Tõepoolest, AKSEL TELGMAAD tunneb laiem üldsus kui üht meie matemaatikaõpikute põhiautorit, kelle koostatud õpikute järgi on Eesti koolides tarkust jagatud juba 1965. aastast alates. Selle aja jooksul on tema sulest ilmunud üle 40 õpiku, mille juurde teist samapalju meetoodilisi juhendeid, õpetajaraamatuid, töövihikuid.

¹Samas avaldatud sarž (kunstnik Aivar Juhanson) on järgmisel leheküljel.

Aastal 1987 üleliidulise konkursi võitnud Aksel Telgmaa ja Enn Nurga matemaatikaõpik võeti kasutusse üle kogu N Liidu ja anti välja tõlgituna vähemalt kümnesse keelde. Too kooliraamat jäi silma ka 90ndatel Venemaal töötanud Ohio ülikooli matemaatika-professorile, kes leidis selle olevat palju süsteemsema ameeriklaste kirjutatutest ning otsustas selle tõlkida inglise keelde. Nii jõudis meie meeste koostatud õpik ka USA Ohio osariigi koolidesse kandes pealkirja „*Mathematics. An award-winning textbook from Russia*“.

Matemaatikaõpikute koostamine on siiski vaid üks tahk professor Telgmaa mahukast elutööst. Ca 30 aastat on ta juhtinud Eesti koolimatemaatika sisuarendust, olnud selle uuendaja ja kaasajastaja. Siinkohal väärib meenutamist, et üldiselt äärmiselt tsentraliseeritud Nõukogudemaal oli Eesti ainus liiduvabariik, kus kehtis sisuliselt oma matemaatikaprogramm. See arendustöö tugines ühelt poolt uuringutele, teisalt aga mujaltoimuva kriitilisele analüüsile.

Alates 1966. aastal kaitstud väitekirjast on Aksel Telgmaa uurimisobjektiks olnud koolimatemaatika sisu probleemid: arvu mõiste kujundamine, loogika probleemid, tõenäosusteooria ja statistika õpetamine. Et ka nn raudse eesriide taga veedetud aastatel oli Eesti koolimatemaatika suutnud edukalt sammu pidada rahvusvaheliste arengutega, tõestasid veenvalt viimase rahvusvahelise võrdlusuuringu TIMSS tulemused. Eesti õpilaste tulemused matemaatikas olid 46 osalenud riigi hulgas kaheksandal ja Euroopa riikidest koguni kolmandal kohal. Vaieldamatult on tegemist tulemusega,

mis muuhulgas räägib Eesti koolimatemaatika ning selle arendajate rahvusvahelisest konkurentsivõimest. Selles kontekstis väärrib erilist esiletõstmist just professor A. Telgmaa aastakümnete pikkune töö põhikoolikooli matemaatika sisu kujundamisel.

Kolmas suurem tahk Aksel Telgmaa tegevusest on õppejõutöö. Tallinna Pedagoogilise Instituudi (hilisema Pedagoogikaülikooli, praeguse Tallinna Ülikooli) matemaatika kateedrisse asus ta tööle 1966. aastal. Ülikoolis käis ta läbi tee vanemõpetajast professori, kateedrijuhataja ja matemaatika didaktika õppetooli juhatajani. Aastal 1997 valiti ta emeriitprofessoriks. Võib julgelt öelda, et ligi pooled tänased matemaatikaõpetajad on Aksel Telgmaa tänulikud õpilased. Professori eruditsioon koos elutarkuse ja väarikusega tegid temast paljude lemmikõppejõu.

Professor Aksel Telgmaa teeneid eesti koolimatemaatika ees on Eesti Matemaatika Selts hinnanud prof. Gerhard Rägo medaliga. Tema teeneid vabariigi järjekestvuse hoidmisel tunnustas president Lennart Meri 1998. aastal Valgetähe ordeniga.

Lugupeetud juubilari õnnitlevad kõik tema kolleegid ning soovivad väledat sulge ja jätkuvat energiat meie koolimatemaatika arendamiseks.

MADIS LEPIK